

GEBOUWD VERLEDEN

Polderarchitectuur in Berendrecht en Zandvliet

Sint-Jan-Baptist en Sint-Gertrudis

De oorspronkelijke Sint-Jan Baptistkerk uit de 14de eeuw werd verschillende keren verbouwd en vergroot. In 1940 werd de toren en een groot deel van de kerk opgeblazen. Enkele originele delen, waaronder het laatgotische koor, bleven behouden.

De Sint-Gertrudiskerk ligt op een natuurlijke heuvel omringd door een kerkhof. Oorspronkelijk stond op deze hoogte een kapel die in 1124 tot parochiekerk werd gepromoveerd. In de loop der eeuwen werd de kerk verschillende keren geheel of gedeeltelijk verwoest en heropgebouwd. Het huidige neogotische uitzicht kreeg de kerk in 1953.

Geen dorp zonder café

Aan de noordkant van de Solftplaats bevonden zich twee dorpscafés, De Koerel en de Sportduif (op nr. 1 en 6). Danscafé De Koerel deed ook dienst als lokale cinema.

Het 'Blauw Hoeveke', Noordland 30 in Zandvliet, stond samen met enkele andere herbergen tussen de quarantainestallen en het verdwenen station van de buurtspoorwegen met zijn 'bureel van den Belgische Toldienst'.

Elk dorp zijn 'hof'

Eduard Kums, een Antwerps zeilfabrikant en kunstliefhebber, bouwde in 1887 dit 'hof' aan de rand van Zandvliet. In 1924 werd het kasteel verkocht en zou het twee generaties lang dienst doen als boerderij voor het in het bezit kwam van een bouwbedrijf dat het toegetakelde kasteel grondig restaureerde.

Het Reigershof in Berendrecht heeft in de loop van zijn geschiedenis verschillende namen gehad: Sterrenhof (naar het stervormige bos op het domein), Hof van Delft (naar de familie die het domein eeuwenlang in bezit had) en Hof Le Grelle (de huidige eigenaars). De centrale vierkante toren behoort waarschijnlijk tot de oudste kern van het gebouw (17de eeuw). Tussen 1792 en 1934 werd het kasteel door de opeenvolgende kasteelheren stelselmatig verbouwd en vergroot.

In enkele stappen door de geschiedenis van Berendrecht en Zandvliet

Lang, lang geleden.

1119

Beide dorpen ontstaan op de vruchtbare poldergronden die gewonnen worden door het indijken van de Schelde.

1329

Berendrecht en Zandvliet worden voor het eerst in historische bronnen vernoemd!

De Schelde laat zich niet temmen. Overstromingen teisterden geregeld de polders. De grote overstroming van 1329 verzwelgt de dorpskern van Berendrecht.

Zandvliet schenkt een deel van zijn grondgebied aan zijn burenen. Berendrecht wordt op hoger gelegen gronden heropgebouwd. Het feit dat de dijken geregeld moeten worden hersteld, verstevigd en heraangelegd, legt de basis voor het polderrecht dat nog steeds van kracht is.

Het gevaar op overstromingen blijft bestaan. Strijdende partijen steken de dijken door en gebruiken de ondergelopen polders voor strategische doeleinden. Met alle gevolgen van dien voor de inwoners van de polderdorpen.

1622

Zandvliet wordt uitgebouwd tot een omwalde en versterkte fortstad. De vorm van het fort is nu nog herkenbaar in het stervormig stratenpatroon.

1953

De combinatie van springtij en stormweer zorgt voor een ongezien hoge waterstand. Een groot deel van Zandvliet komt blank te staan.

1958

Berendrecht en Zandvliet worden bij Antwerpen gevoegd. Dit past in het tienjarenplan dat van de Antwerpse haven een wereldhaven zal maken.

De impact op beide dorpen is enorm. Hun uitzicht verandert drastisch. De polders in het westen verdwijnen voor haven en industrie. Rondom de oude dorpskernen worden woonwijken voor havenarbeiders gebouwd. Het heidegebied in het oosten is nog altijd gegeerd voor recreatie. U vindt er dan ook heel wat weekendhuisjes en campings.

De laatste molen

Oorspronkelijk stond centraal op de Solftplaats (Berendrecht) een molen die ook dienst deed als café. In 1913 brandde de molen volledig af.

De Spaanse-molenstraat dankt zijn naam aan de molen die in 1622 door veldheer Ambrosius Spinola op het noordwestelijke bastion van 'Fort' Zandvliet werd gebouwd. De molen werd in 1927 afgebroken.

De poldertram...

... in de Schouwvegerstraat, Berendrecht

... en in Noordland, Zandvliet. Ook De Roet, het fiets- en wandelpad tussen de Zoutestraat en De Keyserhoeve volgt de oude trambeding.

Oude scholen, nieuwe bestemming

Op Schouwvegerstraat nrs. 9 – 11 – 13 in Berendrecht vinden we het voormalige schoolgebouw gebouwd tussen 1855 – 1857 volgens een functioneel en sober basisplan. Toen in 1902 de nieuwe gemeenteschool in de Monnikenhofstraat zijn deuren opende, werd deze school omgevormd tot woningen.

De Keyserhoeve 66 in Zandvliet. Dit voormalige schoolgebouw uit 1874 werd stelselmatig uitgebreid. In de jaren '50 werd de school grondig hersteld van de aanzienlijke oorlogsschade. Recent werd de hele school omgetoverd tot een aantrekkelijk vrijetijdscentrum naar een ontwerp van POLO-architecten.

**Berendrecht
Zandvliet
Lillo**

In de brochure 'Gebouwd verleden, polderarchitectuur in Berendrecht en Zandvliet' vindt u nog meer boeiende info én twee wandelkaarten en een fietskaart doorheen Berendrecht en Zandvliet. De brochure is gratis te downloaden op www.antwerpen.be/monumenten.

Wilt u weten of uw woning ook geïnventariseerd werd op de lijst van Onroerend Erfgoed? Of welke bouwstijl uw woning heeft? Ontdek alle geïnventariseerde architectuur in Berendrecht en Zandvliet op www.inventaris.onroerenderfgoed.be

Alle foto's zijn eigendom van de stad Antwerpen, tenzij anders vermeld. / V.U.: Patricia De Somer, Grote Markt 1, 2000 Antwerpen / concept en ontwerp

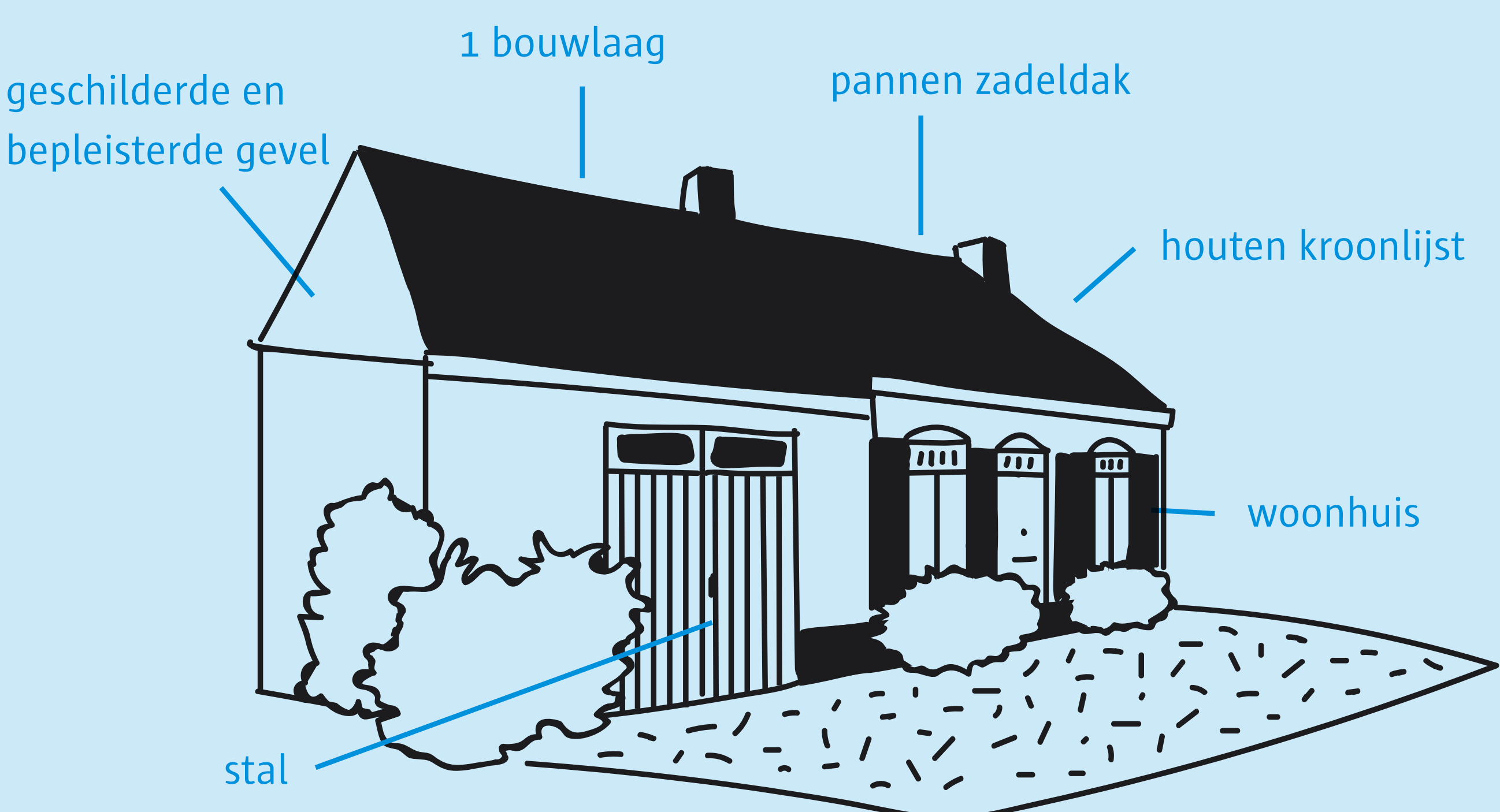
GEBOUWD VERLEDEN

Polderarchitectuur in Berendrecht en Zandvliet

Herkenbare bouwstijlen in de polder

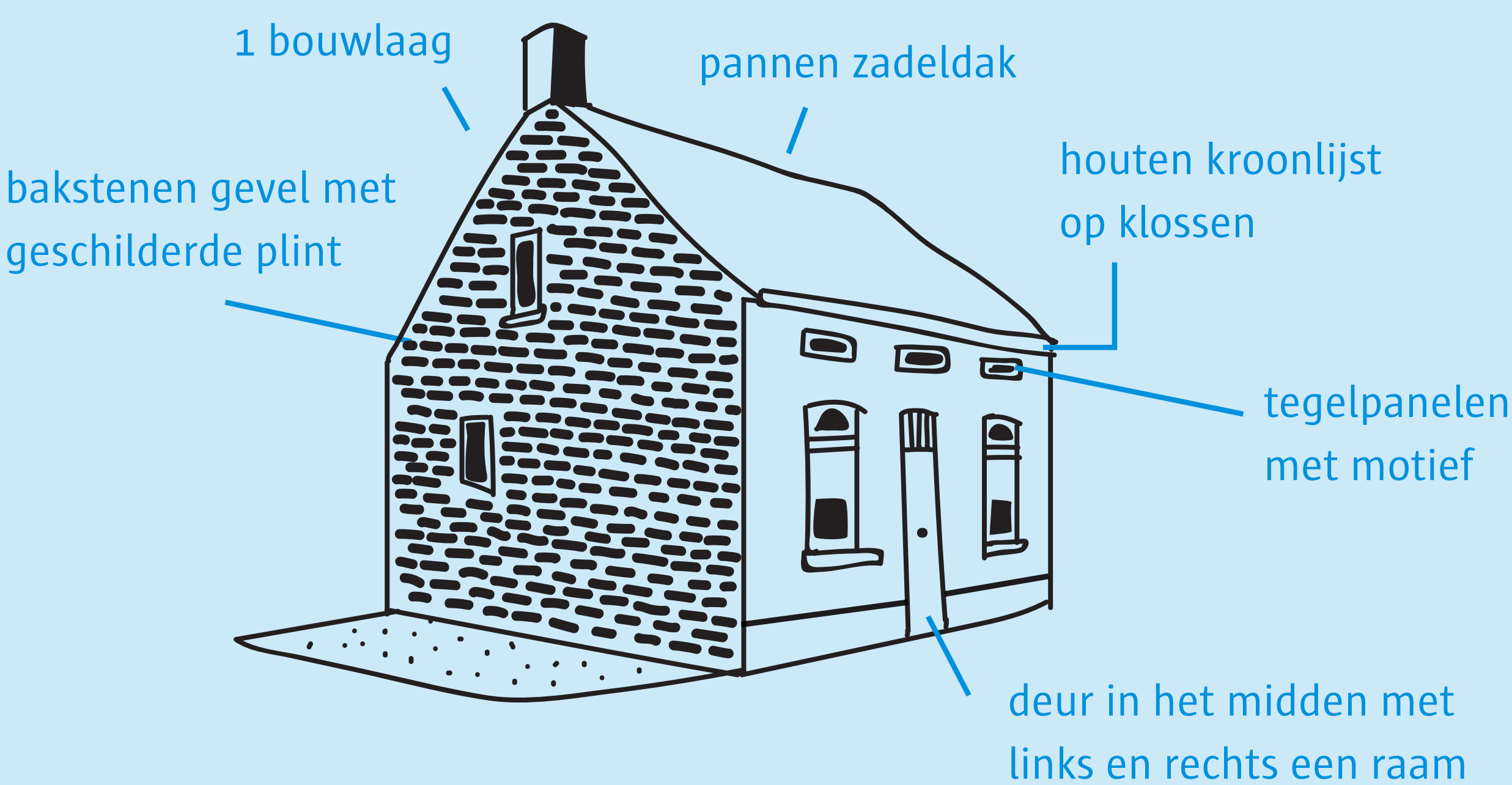
1. Het woonstalhuis

Een woonstalhuis is een alleenstaande woning met aansluitend (dikwijls onder één dak) een stal.

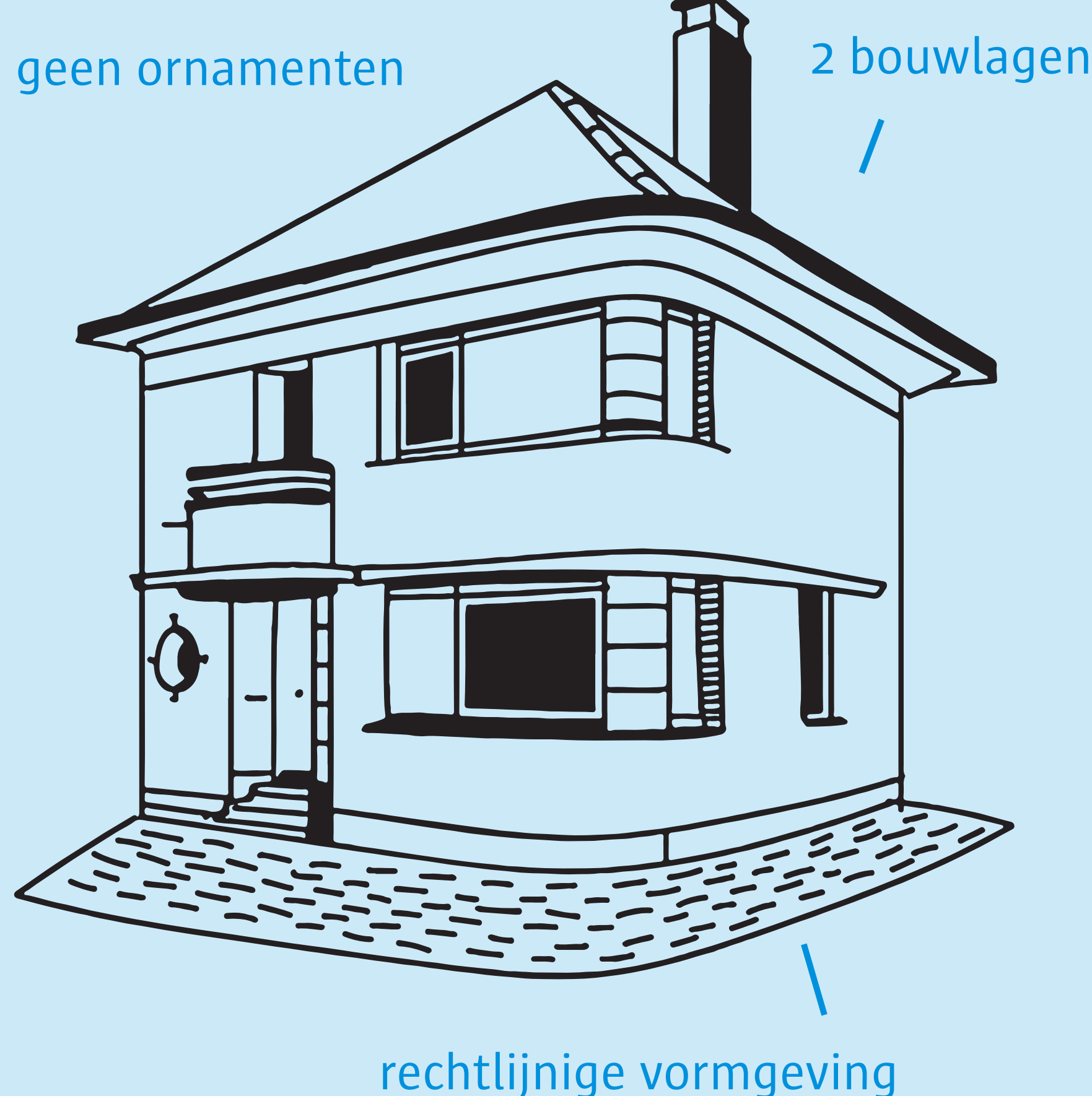
2. Het polderhuis

De naam zegt het zelf: een klein huisje in de polder.

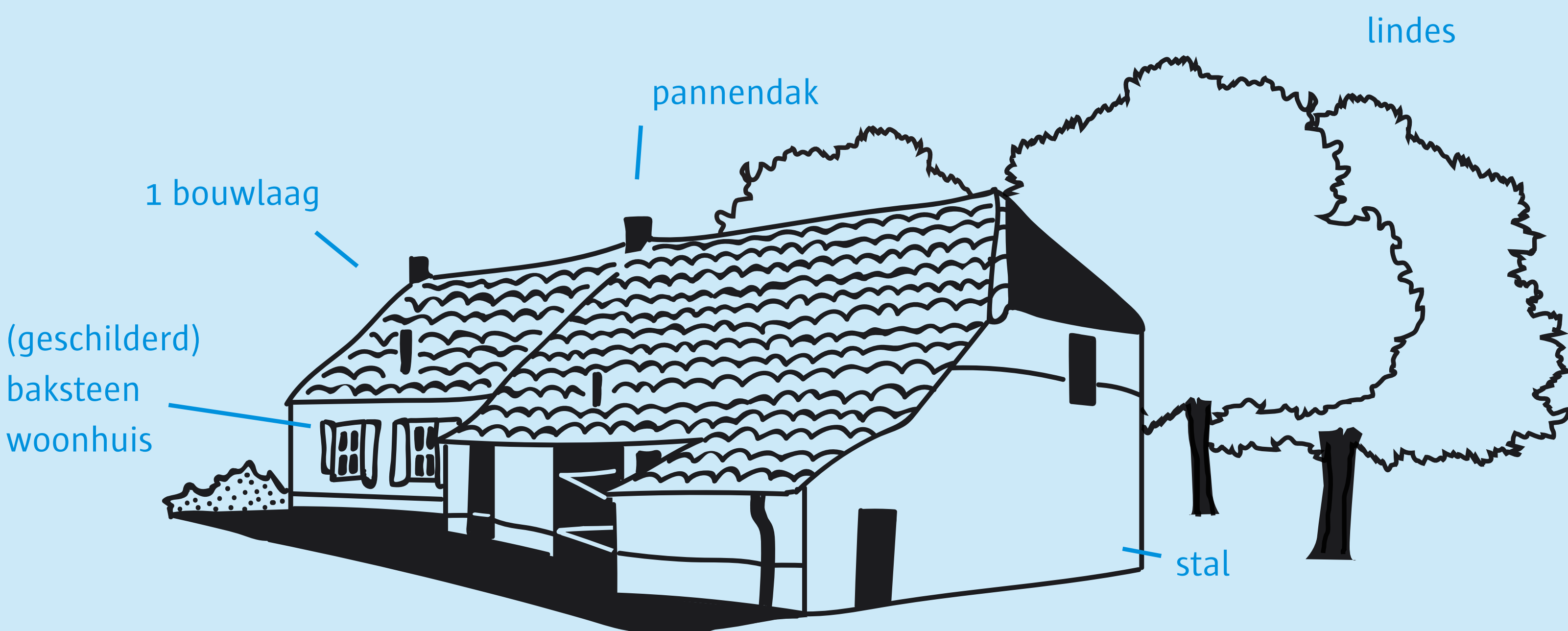
3. De modernistische woning

Aan het begin van de 20ste eeuw ontwikkelde zich een architectuurstroming die brak met alle tradities.

4. De hoeve

Een hoeve is een geheel van meerdere gebouwen (woonhuis, stal, schuur, bakhuis, wagenhuis, ...) en heeft (of had) een uitgesproken agrarische functie.

5. Het burgerhuis

Varianten van het typische burgerhuis zijn de dorpswoning en de villa.

In de brochure 'Gebouwd verleden, polderarchitectuur in Berendrecht en Zandvliet' vindt u nog meer boeiende info én twee wandelkaarten en een fietskaart doorheen Berendrecht en Zandvliet. De brochure is gratis te downloaden op www.antwerpen.be/monumenten.

Wilt u weten of uw woning ook geïnventariseerd werd op de lijst van Onroerend Erfgoed? Of welke bouwstijl uw woning heeft? Ontdek alle geïnventariseerde architectuur in Berendrecht en Zandvliet op www.inventaris.onroerenderfgoed.be

Alle foto's zijn eigendom van de stad Antwerpen, tenzij anders vermeld. / V.U.: Patricia De Somer, Grote Markt 1, 2000 Antwerpen / concept en ontwerp

Berendrecht
Zandvliet
Lillo